

Received: Mar. 6, 2021 • Revised: Jul. 12, 2021 • Accepted: Jul. 30, 2021

**การวางแผนการเงินก่อนเกษียณกับคุณภาพชีวิตที่มีความสุขหลัง
เกษียณของอาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม**
**Financial Planning before Retirement and Happy Quality of Life After
Retirement of Lecturers at Faculty of Business Administration,
Siam University**

ศจีรัตน์ เมธีสุวภาพ (Sajeerat Metheesuwapab)¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการวางแผนการเงินก่อนเกษียณของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม และ 2) เพื่อศึกษาการคาดการณ์อาชีพและรายได้หลังเกษียณของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ ทั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณที่เก็บรวบรวมข้อมูลกับอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ที่มีอายุไม่เกิน 60 ปี จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การวางแผนการเงินของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.6 ทำเมื่อเหลืออายุงาน 1-10 ปี อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 57.4 คิดว่ารายได้ภายหลังจากการเกษียณเพียงพอต่อรายจ่าย และที่เหลือร้อยละ 42.6 คิดว่าไม่เพียงพอ หากรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย จะแก้ปัญหาโดยการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น หารายได้ให้มากขึ้น ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ปัจจุบันอาจารย์ส่วนใหญ่รับข่าวสารจากสื่อ Internet และโทรทัศน์ ข่าวสารที่ติดตามเป็นด้านเศรษฐกิจ การเงิน การตลาดและการลงทุน อาจารย์ที่เกษียณอายุแล้วคาดว่าจะมีงานประจำอื่นๆ ทำต่อ และวางแผนทางการเงินในรูปแบบ เงินฝากธนาคาร กองทุนรวม ซึ่งข้อสังหาริมทรัพย์ 2) การคาดการณ์รายได้หลังเกษียณอยู่ระหว่าง 20,000-200,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเป็น 56,400 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ มีรายได้หลังเกษียณเป็นดอกเบี๋ยรับ ค่าเช่า เงินปันผล ค่าสอบบัญชี ทำบัญชี รับจ้างอิสระ ขายของออนไลน์ เป็นต้น

¹อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม เลขที่ 38 ถนนเพชรเกษม แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร 10160 และเป็นผู้นิพนธ์ประสานงาน อีเมล: sajeerat1837@hotmail.com (Lecturer, Master of Business Administration Program, Siam University, 38 Petchkasem Road, Bangwa, Phasi Charoen, Bangkok 10160, Thailand, Corresponding Author, email: sajeerat1837@hotmail.com)

การคาดการณ์ค่าใช้จ่ายหลังเกษียณ คือ ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายประจำที่จำเป็น เช่น ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่าไฟ ค่าน้ำ ค่าเบี้ยประกันภัย ค่าเลี้ยงดูบุตรหลาน การผ่อนทรัพย์สิน

คำสำคัญ: การวางแผนการเงิน, เกษียณการทำงาน

Abstract

In this research, the researcher examined 1) the financial planning prior to retirement of lecturers at Faculty of Business Administration, Siam University and 2) the prediction of occupation and income after retirement of the lecturers under study. In this quantitative research, the data were collected from forty-seven lecturers aged not more than sixty years old at Faculty of Business Administration, Siam University, in the first semester of the academic year 2020. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation.

Findings were as follows: 1) the financial planning of the lecturers under investigation was started when the lecturers had the remaining employment period of one to ten years (42.6 percent). The majority (57.4 percent) thought that income after retirement would be sufficient for their expenses. The rest (42.6 percent) thought that it would not be sufficient. If the income does not cover expenses, they plan to reduce unnecessary expenses, earn more income, and record an income-expense account. Currently, most lecturers receive information from the Internet and television. The information they follow is in the aspects of economy, finance, marketing, and investment. After retirement, they expect to have other full-time jobs. They have financial plans in forms of bank deposits, mutual funds, and purchasing real estate. 2) The prediction of income after retirement is between 20,000 and 200,000 baht with an average of 56,400 baht per month. The highest proportion will earn an income after retirement as interest, rent, dividend, audit fee, book keeping fee, freelance, online sale, and others. The prediction of expenses after retirement consists of medical care, usual necessary expenses such as food, clothes, electricity, water, insurance, providing care for children and grandchildren, and paying for asset installments.

Keywords: *Financial Planning, Retirement*

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การครบกำหนดอายุการทำงานหรือคำว่าเกษียณ เป็นการสิ้นสุดกำหนดอายุการทำงาน โดยมาตรฐานของสังคมไทยจะอยู่ที่ช่วงอายุ 55-60 ปีขึ้นอยู่กับการวางแผนอนาคตชีวิตของแต่ละคน ว่าจะเป็นอย่างใด แต่โดยส่วนมากเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยทำงานก็มักจะมีภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ทำให้หลงลืม การวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการเงินก่อนเกษียณอายุ เพื่อสร้างเงินบำนาญ หรือสร้างรายได้ให้กับตัวเองในอนาคต ดังนั้นกำหนดอายุที่ต้องการจะเกษียณ เช่น 60 ปี 55 ปี หรือจะ early retire ที่อายุ 45 ปี เพื่อจะรู้ว่าเรามีเวลาเตรียมตัว เตรียมการ เตรียมเงินอีกนานเท่าไร

การวางแผนก่อนเกษียณเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอย่างไม่ประมาทคุณภาพที่มีความสุขหลังเกษียณจะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการวางแผนทางการเงินก่อนเกษียณเป็นเวลานานอย่างเหมาะสมเท่านั้น อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม มีจำนวนประมาณ 80 คน ณ วันที่ 30 ตุลาคม 2563 นั้นต่างมีการวางแผนการดำเนินงานหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นการเตรียมตัวในการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณอายุทำงาน จึงต้องมีการเตรียมตัวด้านต่างๆ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมตัวด้านจิตใจ 2) การเตรียมตัวด้านร่างกาย 3) การเตรียมตัวด้านทรัพย์สินเงินทอง 4) การเตรียมตัวด้านกิจกรรมการใช้เวลาว่าง 5) การเตรียมตัวด้านสัมพันธภาพในครอบครัว 6) การเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัย (เพ็ญประภา เบญจวรรณ, 2558) ดังนั้น ผู้ที่มีการเตรียมตัวที่ดีจะสามารถใช้ชีวิต ภายหลังเกษียณอายุได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) (2563) เปิดเผยว่าอัตราการตายต่อประชากรหนึ่งพันคนของคนไทยอยู่ที่เพียงร้อยละ 8.3 อีกทั้งมีอายุยืนยาวกว่าประชากรโลก โดยประชากรไทย เพศชายและเพศหญิงมีอายุขัยเฉลี่ย 72.4 ปี และ 78.9 ปี ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรโลกมีอายุขัยเฉลี่ย 72.4 ปี ด้วยเหตุนี้การวางแผนสำหรับใช้ชีวิตในวัยก่อนเกษียณจึงเป็นประเด็นที่อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ ที่ยังอยู่ในวัยทำงานต้องเริ่มให้ความสำคัญ และเรื่องที่สำคัญที่สุดก็คือ การมีเงินและทรัพย์สินที่เพียงพอ หลังการเกษียณหรือกล่าวได้ว่าอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ หากมีการวางแผนก่อนเกษียณที่รอบคอบก็จะทำให้มีสุขภาพทางการเงินที่ดีเลิศหลังเกษียณ โดยเฉพาะการวางแผนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพอนามัย เกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลและการบำรุงสุขภาพ เมื่อสู่วัยเกษียณสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ด้วยตัวเอง และการวางแผนด้านค่าครองชีพหลังเกษียณ ซึ่งในแต่ละพื้นที่ในประเทศไทยจะมีพื้นที่ค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน 1. ด้านที่อยู่อาศัย 2. ด้านสุขภาพ 3. ด้านค่าครองชีพ และ 4. ด้านเวลาพักผ่อนและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหลังเกษียณ

งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมของผู้สูงอายุในการลงทุน ได้แก่ นลินี ศรีวิลาส และคณะ (2560) ที่ศึกษาพฤติกรรมของผู้สูงอายุในการเข้าถึงและการใช้งานอินเทอร์เน็ตในด้านธุรกิจการลงทุน พบว่ามีการเข้าถึง แต่ไม่ต้องการการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง ดังนั้น อาจารย์ส่วนใหญ่จึงเลือกวางแผนทางการเงินใน

รูปแบบการฝากเงินธนาคารและการลงทุนในกองทุนรวม จำนวนร้อยละ 34.0 เป็นการลงทุนซื้อ คอนโดมิเนียม ตึกแถว หรือทาวเฮาส์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิศ หัตถการุณย์ (2548) ได้ศึกษา พฤติกรรมการลงทุนในหลักทรัพย์ ของนักลงทุนสูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าอยากมีความเสี่ยงน้อยและผลตอบแทนไม่ต้อง สูงมาก ควรจะรู้จักจังหวะลงทุน เพราะการรู้และเข้าใจเกี่ยวกับ ปัจจัยต่างๆ และวัตถุประสงค์การลงทุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติดา สะวะพรม (2558) ที่ว่า คุณค่าของการออมเงินผู้สูงอายุ 5 ด้าน คือ ด้านสร้างความมั่นคงทางการเงิน ด้านสร้างนิสัยใช้จ่ายอย่าง ประหยัด ด้านการพึ่งพาตนเองและไม่เป็นภาระลูกหลาน ด้านเพื่อเป็นมรดกแก่ลูกหลาน และด้านการเป็น เงินสำรองจากความไม่แน่นอนในชีวิต ผู้สูงอายุมีลักษณะการออมเงิน 4 ลักษณะได้แก่ 1) ฝากประจำให้ ผลตอบแทนสูงกว่าฝากแบบออมทรัพย์ 2) ประกัน ชีวิต ในรูปแบบสะสมทรัพย์ 3) สหกรณ์ออมทรัพย์ 4) ทรัพย์สิน และอสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์สิน ได้แก่ ทองคำ เครื่องลายคราม เครื่องเบญจรงค์ สลากออมทรัพย์ พันธบัตรรัฐบาล และกองทุนรวม เป็นต้น

ข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการวางแผนก่อนเกษียณอย่างมั่นคง มี 5 ขั้นตอนคือ 1. การกำหนดอายุที่ต้องการเกษียณ เพื่อมีเวลาเตรียมตัว เตรียมการ และเตรียมการเงิน 2. ประมาณช่วงเวลาที่จะใช้ชีวิตหลังเกษียณ เช่น 20 ปี หรือ 30 ปี เพื่อผู้วางแผนจะได้เตรียมการเงินหลัง เกษียณว่าจะต้องใช้เวลากี่ปี ประกอบกับสุขภาพและพฤติกรรมการใช้ชีวิต 3. ประมาณการรายจ่ายหลัง เกษียณโดยประเมินค่าใช้จ่ายปกติและค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนหลังเกษียณ 4. ประมาณ การรายได้ที่จะได้รับหลังเกษียณเช่น เงินรับจากกองทุนประกันสังคม เงินรับจากเงินรับเลี้ยงชีพ เงินจาก บำเหน็จบำนาญ รายได้จากประกันชีวิต รายได้จากดอกเบี้ยรับและเงินปันผลเกิดขึ้นจากการปันผล เป็นต้น และ 5. มีการวางแผนการออมก่อนเกษียณ โดยประมาณการค่าใช้จ่ายและรายได้หลังเกษียณ ผู้ วางแผนจะรู้ว่าต้องเก็บเงินอีกเท่าไรจึงจะสามารถวางแผนทางการเงินการลงทุนได้อย่างเหมาะสมและ ถูกต้อง (ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน สถาบันกองทุนเพื่อพัฒนาตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2553) นอกจากนั้นการเข้าสู่วัยเกษียณอย่างมั่นคงนั้นผู้วางแผนต้องเริ่มออมอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่ตอนอายุน้อยๆ เพราะยิ่งผู้วางแผนเริ่มต้นการออมช้าเท่าไร ภาระการเก็บออมแต่ละเดือนยิ่งทวีคูณ มากขึ้นเท่านั้น ดังที่กล่าวไว้ว่า ออมก่อนรวยก่อนนั่นเอง

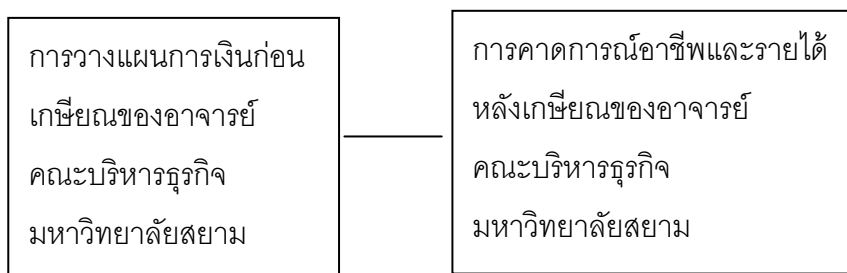
ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวางแผนการเงินก่อนเกษียณของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ ศึกษาคุณภาพชีวิตที่คาดหวังหลังเกษียณของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ และศึกษาการแก้ปัญหา เพื่อเป็น คำแนะนำการวางแผนทางการเงินที่มีประสิทธิภาพสำหรับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการวางแผนการเงินก่อนเกษียณของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

2. เพื่อศึกษาการคาดการณ์อาชีพและรายได้หลังเกษียณ ของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1. สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) หมายถึง ประเทศหรือสังคมที่มีประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมดในประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ United Nations (2010) ระบุว่า โลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุกล่าวคือ ในช่วง 1 ศตวรรษ (ค.ศ.1950-2050) อัตราการเติบโตของจำนวนผู้สูงอายุทั่วโลกสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ร้อยละของประชากรทั่วโลกที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ.1950 ถึงปี ค.ศ.2000 จากจำนวนร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 7 และคาดว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 16 ในปี ค.ศ.2050 ทั้งนี้ แต่ละประเทศเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในช่วงเวลาด้วยเหตุการณ์ที่แตกต่างกันไปตามลักษณะและสภาพแวดล้อม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ การพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศ นโยบายการวางแผนครอบครัวและเทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น ที่ทำให้ประชากรทั่วโลกมีอายุที่ยืนยาวมากขึ้น นอกจากนี้ United Nations (2010) ได้ประมาณการประชากรแยกตามกลุ่มอายุของประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยระบุว่าในปี ค.ศ.2015 ทั่วโลกจะมีประชากรกลุ่มสูงอายุร้อยละ 14 และจะเพิ่มเป็นร้อยละ 26 ในปี ค.ศ.2050 และร้อยละ 26.7 ในปี ค.ศ. 2100 ตามลำดับ ส่วนประเทศไทยมีประชากรกลุ่มสูงอายุในปี ค.ศ.2015 ร้อยละ 17.9 และจะเพิ่มเป็นร้อยละ 47 และร้อยละ 56.2 ในปี ค.ศ.2050 และ ค.ศ.2100 ตามลำดับ

การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2557 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ยังคงทำงานอยู่เพียงร้อยละ 38.4 ถึงแม้ว่ารายได้หลังเกษียณ อาจไม่มีหรือลดน้อยลง ผู้สูงอายุประเมินว่า ร่างกายโดยรวมมีภาวะสุขภาพดีมาร้อยละ 3.3 ภาวะสุขภาพดีร้อยละ 42.4 ภาวะสุขภาพปานกลางร้อยละ 38.3 ภาวะสุขภาพไม่ดีร้อยละ 13.9 และภาวะสุขภาพไม่ดีมาร้อยละ 2.1

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แนะนำการวางแผนก่อนเกษียณว่า บุคคลควรเริ่มต้นวางแผนชีวิตและจัดระบบระเบียบการเงินของตนเองจากการตั้งเป้าหมาย กล่าวคือ เป้าหมายที่ดีต้องมีความชัดเจน (Specific) วัดผลได้ (Measurable) ทำสำเร็จได้ (Achievable) เป็นไปได้ (Realistic) และมีระยะเวลากำหนดไว้อย่างชัดเจน แน่นนอน (Time Bound) โดยแปลงจากเป้าหมายชีวิตให้เป็นตัวเลขที่สามารถอ่านได้ เป็นจำนวนเงินที่ต้องมี ณ วัยเกษียณ เช่น กำหนดให้ถอนเงินทุกๆ ต้นปี และคำนวณผลตอบแทนแบบทบต้นต่อปี ถ้าต้องการเก็บเงินให้ได้ 4,000,000 บาท เพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณไปอีก 20 ปีโดยคนนั้นต้องเก็บเงินเดือนละ 11,000 บาทเป็นเวลา 30 ปี การเริ่มต้นสร้างวินัยการเงินด้วยการออมอย่างสม่ำเสมอในสินทรัพย์ทางการเงินที่เหมาะสมกับเป้าหมายและระดับความเสี่ยงที่รับได้ ก็จะช่วยให้บุคคลไปถึงเป้าหมายที่วางได้รวดเร็ว มากกว่า เพียงแค่เป้าหมายที่หวังแต่ไม่บรรลุความสำเร็จ

2. แนวคิดด้านการวางแผนก่อนเกษียณอายุ

ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน สถาบันกองทุนเพื่อพัฒนาตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2553) รายงานข้อมูล อายุที่เริ่มออม และเงินออมรายเดือนของคนไทยว่าส่วนใหญ่ อายุที่เริ่มต้นออมเมื่อเริ่มทำงาน แต่ช่วงอายุที่มีปริมาณการออมมากคือช่วงอายุ 55-59 ปีมีเงินออมรายเดือนร้อยละ 80-85

ตารางที่ 1 แสดงอายุที่เริ่มออม และเงินออมรายเดือน คิดเป็นร้อยละของเงินเดือน

อายุที่เริ่มต้นออม	เงินออมรายเดือน (ร้อยละของเงินเดือน)
เริ่มทำงาน-39 ปี	10-15
40-49 ปี	20-25
50-54 ปี	45-50
55-59 ปี	80-85

นอกจากนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กล่าวถึงการวางแผนก่อนเกษียณอย่างมั่นคงมี 5 ขั้นตอนคือ 1. การกำหนดอายุที่ต้องการเกษียณ เพื่อมีเวลาเตรียมตัว เตรียมการ และเตรียมการเงิน 2. ประมาณช่วงเวลาที่จะใช้ชีวิตหลังเกษียณ เช่น 20 ปี หรือ 30 ปี เพื่อผู้วางแผนจะได้เตรียมการเงินหลังเกษียณว่าจะต้องใช้เวลากี่ปี ประกอบกับสุขภาพและพฤติกรรมการใช้ชีวิต 3. ประมาณการรายจ่ายหลังเกษียณโดยประเมินค่าใช้จ่ายปกติและค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนหลังเกษียณ 4. ประมาณการรายได้ที่จะได้รับหลังเกษียณเช่น เงินรับจากกองทุนประกันสังคม เงินรับจากเงินรับเลี้ยงชีพ เงินจากบำเหน็จบำนาญ รายได้จากการทำงานประกันชีวิต รายได้จากดอกเบี้ยรับและเงินปันผลเกิดขึ้นจากการปันผล

เป็นต้น และ 5. มีการวางแผนการออมก่อนเกษียณ โดยประมาณการค่าใช้จ่ายและรายได้หลังเกษียณ ผู้วางแผนจะรู้ว่าต้องเก็บเงินอีกเท่าไรจึงจะสามารถวางแผนทางการเงินการลงทุนได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิธิศ หัตถการุณย์ (2548) ศึกษาพฤติกรรมการลงทุนในหลักทรัพย์ของนักลงทุนสูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าอยากมีความเสี่ยงน้อยและผลตอบแทนไม่ต้องสูงมาก ควรจะรู้จักจังหวะลงทุน เพราะการรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ และวัตถุประสงค์การลงทุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมนา บุปผา ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์ และพัฒน์ พัฒนรังสรรค์ (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 60-69 ปี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว หรือเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาทและส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว มีภาระรับผิดชอบรายจ่ายของครอบครัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ลงทุนทางการเงิน ด้วยการนำ เงินฝากธนาคาร แหล่งที่มาของเงินทุนส่วนใหญ่ใช้เงินออม ผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจลงทุนทางการเงินมากที่สุด ได้แก่ ครอบครัวหรือญาติพี่น้อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการลงทุนทางการเงินของผู้สูงอายุด้วยแบบจำลองโลจิตพบว่า อายุ โรคประจำตัว ความรับผิดชอบต่อรายจ่ายในครอบครัว ความพึงพอใจในชีวิต และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ (แหล่งลงทุนมีความน่าเชื่อถือ) สามารถอธิบายโอกาสในการลงทุนทางการเงินของผู้สูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุชาติา สะวะระพรม (2558) ศึกษาการให้คุณค่า และการออมเงินของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า คุณค่าของการออมเงินผู้สูงอายุใน 5 ด้าน คือ ด้านสร้างความมั่นคงทางการเงิน ด้านสร้างการนิสัยใช้จ่ายอย่างประหยัด ด้านการพึ่งพาตนเองและไม่เป็นภาระลูกหลาน ด้านเพื่อเป็นมรดกแก่ลูกหลานและด้านการเป็นเงินสำรองจากความไม่แน่นอนในชีวิต ผู้สูงอายุมีลักษณะการออมเงิน 4 ลักษณะได้แก่ 1) ฝากประจำที่มีระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน และ 12 เดือน โดยการฝากประจำในระยะเวลาสั้นได้ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าฝากแบบออมทรัพย์ 2) ประกันชีวิตในรูปแบบสะสมทรัพย์ 10 ปี 15 ปี และ 20 ปีที่ให้ผลตอบแทนเป็นประจำทุกๆ ปี 3) สหกรณ์ออมทรัพย์ 4) ทรัพย์สิน และอสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สินซึ่งได้แก่ ทองคำ เครื่องลายคราม เครื่องเบญจรงค์ สลากออมทรัพย์ พันธบัตรรัฐบาล และกองทุนรวม

นลินี ศรีวิลาส และคณะ (2560) ที่ศึกษาพฤติกรรมของผู้สูงอายุในการเข้าถึงและการใช้งานอินเทอร์เน็ตในด้านธุรกิจการลงทุน สุขภาพ บันเทิง มีเข้าถึงแต่ไม่ต้องการการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง ดังนั้น อาจารย์ส่วนใหญ่ จึงเลือกที่จะวางแผนทางการเงินในรูปแบบการฝากเงินธนาคาร และการลงทุนในกองทุนรวม จำนวนร้อยละ 34.0 เป็นการลงทุนซื้อคอนโดมีเนียม ตึกแถว หรือทาวเฮาส์

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรเป้าหมายคือ อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม จำนวนทั้งหมด 80 คน แต่อาจารย์ที่อยู่ในวัยทำงานอายุต่ำกว่า 60 ปี เป็นบุคลากรก่อนเกษียณของมหาวิทยาลัย จำนวน 47 คน ประกอบด้วยอาจารย์จาก 5 แผนกคือ ภาคการบัญชี ภาคการเงินและการลงทุน ภาคการตลาด ภาคการจัดการและภาคการเงินระหว่างประเทศ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเป็นแบบหลาย สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวางแผนทางการเงินเตรียมตัวก่อนเกษียณ

การวางแผนทางการเงินเตรียมตัวก่อนเกษียณของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม ผลการวิเคราะห์จะนำเสนอในตารางที่ 2-5 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวางแผนทางการเงินเตรียมตัวก่อนเกษียณของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

การวางแผนทางการเงิน	จำนวน* (คน)	ร้อยละ*
1. การวางแผนการเตรียมตัวก่อนเกษียณเมื่อเหลืออายุงาน		
1-10 ปี	21	44.7
11-20 ปี	20	42.6
20 ปี ขึ้นไป	6	12.7
2. ความเพียงพอต่อรายจ่ายรายได้ภายหลังจบการเกษียณ		
เพียงพอ	27	57.4
ไม่เพียงพอ	20	42.6
3. งานประจำอื่นๆ ที่วางแผนว่าจะมีหลังการเกษียณอายุ		
ทำ	32	68.1
ไม่ทำ	15	31.9

4. รายได้ต่อเดือนในช่วงก่อนเกษียณอายุท่าน		
น้อยกว่า 30,000 บาท	7	14.9
30,000-35,000 บาท	22	46.8
มากกว่า 40,000 บาท	18	38.3
5. แหล่งรายได้เสริมอื่นๆ		
มี	38	80.9
ไม่มี	9	19.1
6. วิธีการแก้ปัญหาที่วางแผนหลังการเกษียณอายุหากรายได้ของท่าน		
ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. หารายได้ให้มากขึ้น	32	68.1
2. ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	34	72.3
3. ยืมเงินจากญาติหรือเพื่อน	0	0
4. กู้เงินจากสถาบันการเงิน	3	6.4
5. ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	11	23.4

* คำถามข้อที่ 6 ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ หรือเลือกที่จะไม่ตอบ

จากตารางที่ 2 อาจารย์ส่วนใหญ่มีการวางแผนการเตรียมตัวก่อนเกษียณเมื่อเหลืออายุงาน 1-10 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7 อาจารย์ที่วางแผนเมื่อเหลืออายุงาน 11-20 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 42.6 และ 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 ส่วนใหญ่คิดว่ารายได้ภายหลังจากการเกษียณเพียงพอต่อรายจ่าย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 57.4 และไม่เพียงพอ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 42.6 เมื่อเกษียณอายุแล้ว อาจารย์ส่วนใหญ่คาดว่าจะมีงานประจำอื่นๆ ทำ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 68.1 และไม่ทำ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 ก่อนเกษียณอายุ อาจารย์ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 30,000-35,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมาคือ มากกว่า 40,000 บาท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 และน้อยกว่า 30,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 อาจารย์ส่วนใหญ่มีรายได้เสริมจากแหล่งอื่นอีก จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 80.9 และไม่มี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 ภายหลังจากเกษียณอายุหากรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย อาจารย์ส่วนใหญ่จะมีวิธีการแก้ปัญหาโดย ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 72.3 รองลงมาคือ หารายได้ให้มากขึ้น จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 68.1 ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4 และกู้เงินจากสถาบันการเงินและอื่นๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4

ตารางที่ 3 การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการวางแผนทางการเงินของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยสยาม

การวางแผนทางการเงิน	จำนวน* (คน)	ร้อยละ*
1. ช่องทาง หรือแหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องการวางแผนทางการเงินก่อนเกษียณ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. Internet	45	95.7
2. โทรทัศน์	11	23.4
3. ป้ายโฆษณา	3	6.4
4. วารสาร หรือนิตยสาร	4	8.5
5. หนังสือพิมพ์	8	17.0
2. ความถี่ในการติดตามข่าวสารด้านเศรษฐกิจ การเงิน และการลงทุน ปัจจุบัน		
ทุกวัน	11	23.4
2-3 วันต่อสัปดาห์	28	59.6
1 ครั้งต่อสัปดาห์	5	10.6
1 ครั้งต่อเดือน	3	6.4
3. ในระยะ 1-3 เดือนที่ผ่านมาเรื่องที่ท่านได้ให้ความสนใจติดตามข่าวสาร เกี่ยวกับการลงทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. ข่าวอัตราดอกเบี้ย	25	53.2
2. ข่าวสารที่เกี่ยวกับตลาดหุ้น	36	76.6
3. ข่าวราคาทองคำ	16	34.0
4. ข่าวราคาที่ดิน	10	21.3
4. มีการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุในช่วงที่ท่านทำงานอยู่		
มี	40	85.1
ไม่มี	7	14.9

* คำถามในข้อที่ 1 และ 3 ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ หรือเลือกที่จะไม่ตอบ

จากตารางที่ 3 อาจารย์ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการวางแผนทางการเงินจากสื่อ Internet จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 95.7 รองลงมาคือโทรทัศน์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4 หนังสือพิมพ์

จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 วารสารหรือนิตยสาร จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ป้ายโฆษณา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 และวิทยุ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 ปัจจุบันอาจารย์ส่วนใหญ่มีการติดตามข่าวสารด้านเศรษฐกิจ การเงิน การตลาด และการลงทุน 2-3 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 รองลงมาคือ ทุกวัน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 23.4 1 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 และ 1 ครั้งต่อเดือน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 สำหรับในระยะ 1-3 เดือนที่ผ่านมา อาจารย์ส่วนใหญ่ ได้ให้ความสนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการลงทุนในเรื่อง ข่าวสารที่เกี่ยวกับตลาดหุ้น จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 76.6 รองลงมาคือ ข่าวอัตราดอกเบี้ย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 ข่าวราคาทองคำ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 และ ข่าวราคาที่ดิน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 สำหรับในช่วงที่อาจารย์ทำงานอยู่ ได้มีการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณอายุ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 85.1 และไม่มี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9

ตารางที่ 4 การวางแผนทางการเงินเพื่อใช้จ่ายหลังการเกษียณอายุของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

การวางแผนทางการเงินหลังการเกษียณอายุ	จำนวน* (คน)	ร้อยละ*
1. รูปแบบการออมหรือการลงทุน ที่ท่านวางแผนทางการเงินเพื่อใช้จ่ายหลังการเกษียณอายุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1.เงินฝากธนาคาร	36	76.6
2.หุ้นสหกรณ์	12	25.5
3.กองทุนรวม	23	48.9
4.การลงทุนซื้อทองคำ	9	19.1
5.การลงทุนซื้อที่ดิน	7	14.9
6.การลงทุนซื้อคอนโด ตึกแถว หรือทาวเฮาส์	16	34.0
7.ลงทุนในหุ้นกู้	9	19.1
2. เงินเก็บก่อนเกษียณที่ควรจะมีสำหรับอายุ 60 ปีถึงอายุ 90 ปี		
ปีละไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท (30 ปี = 3,000,000 บาท)	12	25.5
ปีละไม่ต่ำกว่า 150,000 บาท (30 ปี = 4,500,000 บาท)	14	29.8
ปีละไม่ต่ำกว่า 200,000 บาท (30 ปี = 6,000,000 บาท)	18	38.3
ปีละไม่ต่ำกว่า 240,000 บาท (30 ปี = 7,200,000 บาท)	1	2.1

การวางแผนทางการเงินหลังการเกษียณอายุ	จำนวน* (คน)	ร้อยละ*
ปีละไม่ต่ำกว่า 300,000 บาท (30 ปี = 9,000,000 บาท)	1	2.1
ปีละไม่ต่ำกว่า 600,000 บาท (30 ปี = 18,000,000 บาท)	1	2.1
3. รายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในช่วงปัจจุบันก่อนเกษียณ		
เพียงพอ	33	70.2
ไม่เพียงพอ	14	29.8

* คำถามในข้อที่ 1 ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ หรือเลือกที่จะไม่ตอบ

จากตารางที่ 4 อาจารย์ส่วนใหญ่ วางแผนทางการเงินเพื่อใช้จ่ายหลังการเกษียณอายุ โดยการลงทุน และการออมในรูปแบบ เงินฝากธนาคาร จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 76.6 รองลงมาคือ กองทุนรวม จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 การลงทุนซื้ออสังหาริมทรัพย์ เช่น คอนโดมิเนียม ตึกแถว หรือทาวเฮาส์ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 หุ้นสหกรณ์ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 การลงทุนซื้อทองคำ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 ลงทุนในหุ้นกู้ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 และการลงทุนซื้อที่ดิน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9

ถ้าอาจารย์เกษียณอายุ 60 ปี และมีชีวิตอยู่ถึงอายุ 90 ปีส่วนใหญ่คิดว่า ควรจะมีเงินเก็บก่อนเกษียณปีละไม่ต่ำกว่า 200,000 บาท (30 ปี = 6,000,000 บาท) จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาคือ ปีละไม่ต่ำกว่า 150,000 บาท (30 ปี = 4,500,000 บาท) จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 ปีละไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท (30 ปี = 3,000,000 บาท) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5

อาจารย์ส่วนใหญ่วางแผนก่อนเกษียณในเรื่อง ค่าใช้จ่ายท่องเที่ยว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 รองลงมาคือ ค่ายารักษาโรค ค่าใช้จ่ายหาหมอ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ดอกเบี้ยจากกองทุน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 ค่าเช่า จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 ค่าอาหาร จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 เงินปันผล จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 คำตอบอื่นๆ เช่น มีเงินเก็บมากพอเลี้ยงดูตัวเองได้ พอสำหรับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทำการเกษตร เรื่องของสุขภาพ ความสันติสุขของจิตใจ บ้านให้เช่า ลงทุนในหุ้นปันผล เงินสำรองเลี้ยงชีพ รายได้เสริม ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เช่น สนุกๆ แคมป์ น้า ยาล้างจาน ค่าใช้จ่ายอาหารเสริม เบี้ยประกันภัย และเลี้ยงดูพ่อแม่ ลูกหลาน

ตารางที่ 5 การวางแผนด้านรายได้พิเศษของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

การวางแผนด้านรายได้พิเศษ	จำนวน* (คน)	ร้อยละ*
1. นอกจากงานสอนในฐานะอาจารย์แล้ว รายได้พิเศษจากงานอื่น		
1. เป็นอาจารย์พิเศษสอนมหาวิทยาลัยเอกชนอื่น	14	29.8
2. รับจ้างทำของในงานบริการต่างๆ	13	27.7
3. บริการขายของในอินเทอร์เน็ต	10	21.3
4. มัคคุเทศก์	2	4.2
5. รับทำบัญชี	7	14.9
6. รับสอบบัญชี	8	17.0
7. เป็นที่ปรึกษาวิชาชีพ	5	10.6
8. อื่น ๆ เช่น ล่าม นายหน้าที่ดิน ค้าขายทั่วไปค่าเช่ารับ ดอกเบี้ย รับสอนโยคะ	4	8.4
2. ภาวะปัจจุบันไปจนถึงหลังเกษียณ		
1. ส่งเสียบุตรเรียนหนังสือในโรงเรียน มหาวิทยาลัย	16	34.0
2. ส่งเสียหลานหรือญาติเรียนหนังสือในโรงเรียน มหาวิทยาลัย	3	6.4
3. เลี้ยงดูบิดามารดา	30	63.8
4. บุคคลอื่นๆ เช่น ญาติ	2	4.3
3. จากข้อ 2. การวางแผนค่าใช้จ่ายพิเศษจากภาระข้างต้น		
1. เตรียมเงินไว้จำนวนบาทต่อปี		
10,000	1	2.1
50,000	1	2.1
100,000	4	8.5
200,000	2	4.3
230,000	1	2.1
300,000	2	4.3
120,0000	1	2.1
2. ไม่ได้วางแผน	34	72.3

* ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ หรือเลือกที่จะไม่ตอบ

จากตารางที่ 5 นอกจากงานสอนหนังสือในฐานะเป็นอาจารย์แล้ว ส่วนใหญ่มีรายได้พิเศษจากการทำงานเป็นอาจารย์พิเศษสอนมหาวิทยาลัยเอกชนอื่น จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 รับจ้างทำของในงานบริการต่างๆ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 บริการขายของในอินเทอร์เน็ต จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 รับสอบบัญชี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 รับทำบัญชี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 เป็นที่ปรึกษาวิชาชีพ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 อื่นๆ เช่น ล่าม นายหน้าที่ดิน ค้าขายทั่วไป ค่าเช่ารับ ดอกเบี้ย รับสอนโยคะ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5

ปัจจุบันไปจนถึงหลังเกษียณ อาจารย์ส่วนใหญ่ยังมีภาระ เลี้ยงดูบิดามารดา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 รองลงมาคือ ส่งเสียบุตรเรียนหนังสือในโรงเรียน มหาวิทยาลัย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 ส่งเสียหลานหรือญาติเรียนหนังสือในโรงเรียน มหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 และบุคคลอื่นๆ เช่น ญาติ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3

อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ได้วางแผนเตรียมเงินค่าใช้จ่ายฉุกเฉินพิเศษ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 72.3 และรองลงมาคือ ได้วางแผนค่าใช้จ่ายโดย เตรียมเงินไว้จำนวน 100,000 บาทต่อปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 200,000 บาทต่อปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 300,000 บาทต่อปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 10,000 บาทต่อปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 50,000 บาทต่อปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 230,000 บาทต่อปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 และ 120,000 บาทต่อปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

ตอนที่ 2 การคาดการณ์อาชีพและรายได้หลังเกษียณ

การคาดการณ์อาชีพและรายได้หลังเกษียณ ของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม ผลการวิเคราะห์จะนำเสนอในตารางที่ 6-8 รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 6 การคาดการณ์รายได้หลังเกษียณของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.
1.รายได้หลังเกษียณ		
1.1 ค่าสอนพิเศษ	3.89	.729
1.2 เงินปันผล	4.00	.722
1.3 หุ่นสหกรณ์	3.51	1.061
1.4 รับจ้างบริการอื่น	3.85	.807
1.5 เบี้ยประชุม	3.38	1.033
1.6 บริการ ดูแลคนแก่ ผู้สูงอายุ	3.43	1.058
1.7 อาชีพเสริมจากการเป็นไกด์ นำเที่ยว	2.98	1.189
1.8 รายได้จากการทำงานบัญชีหรือสอบบัญชี	3.62	.898
1.9 รายได้จากการทำงานที่ปรึกษาในบริษัทเอกชน	4.02	.737
1.10 รายได้อื่นๆ โปรดยระบุ	3.81	.711
2.ค่าใช้จ่ายหลังเกษียณ		
2.1 ค่าใช้จ่ายประจำเช่น ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่าไฟ ค่าน้ำ	4.17	.842
2.2 ค่าใช้จ่ายจำพวกอาหารเสริม	3.64	.919
2.3 ค่าใช้จ่ายตรวจร่างกายประจำเดือนหรือประจำปี	4.02	.766
2.4 ค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลเกี่ยวกับโรคประจำตัว	4.06	.734
2.5 ค่าใช้จ่ายสันทนาการเช่น ท่องเที่ยว ฟิตเนส	3.36	1.131
2.6 ค่าใช้จ่ายด้านความงามเช่น เครื่องสำอาง เครื่องบำรุงผิว เครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า รองเท้า เป็นต้น	3.30	1.102
2.7 ค่าเลี้ยงดูบุคคลในปกครอง (บุตรหลาน) เช่น ค่าเล่าเรียน ค่า เรียนพิเศษ	3.77	1.202
2.8.ค่าเบี้ยประกันภัยต่างๆ เช่นประกันชีวิต	4.13	.850
2.9.ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการผ่อนรถ บ้าน ทรัพย์สินถาวรอื่น	3.72	.949
2.10.ค่าใช้จ่ายบัตรเครดิต	3.70	.931
2.11 ค่าใช้จ่ายทางสังคม เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานศพ	3.57	.994

จากตารางที่ 6 การคาดการณ์รายได้หลังเกษียณตามความคิดเห็นของอาจารย์จากการทำมาตราบรรณาค่า 5 ระดับ รายการที่มีค่าเฉลี่ย 2 ลำดับสูงสุด คือ รายได้จากการเป็นที่ปรึกษาในบริษัทเอกชน ค่าเฉลี่ย 4.02 เงินปันผล มีค่าเฉลี่ย 4.00 ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเรียงลำดับไปหาต่ำสุดคือ ค่าสอนพิเศษ รับจ้างบริการอื่น รายได้อื่นๆ เช่น รายได้จากการทำบัญชีหรือสอบบัญชี หุ่นสหกรณ์ บริการดูแลคนแก่ ผู้สูงอายุ เบี้ยประชุม และอาชีพเสริมจากการเป็นไกด์ นำเที่ยว

การคาดการณ์ค่าใช้จ่ายหลังเกษียณ ตามความคิดเห็นของอาจารย์ ที่มีค่าเฉลี่ย 2 ลำดับสูงสุดคือ ค่ารักษาพยาบาล ค่าเฉลี่ย 4.32 ค่าใช้จ่ายประจำที่จำเป็นเช่น ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่าไฟ ค่าน้ำ มีค่าเฉลี่ย 4.17 ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเรียงลำดับไปหาต่ำสุดคือ ค่าเบี้ยประกันภัยต่างๆ เช่น ประกันชีวิต ค่าใช้จ่ายหาแพทย์ เกี่ยวกับโรคประจำตัว เช่น ความดันโลหิต เบาหวาน โรคอื่นๆ ค่าใช้จ่ายตรวจร่างกายประจำเดือนหรือประจำปี ค่าเลี้ยงดูบุคคลในปกครอง (บุตรหลาน) เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าเรียนพิเศษ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการผ่อนรถ บ้าน และผ่อนทรัพย์สินถาวรอื่น ค่าใช้จ่ายบัตรเครดิต ค่าใช้จ่ายจำพวกอาหารเสริม มีค่าใช้จ่ายในทางสังคม เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานศพ ค่าใช้จ่ายสันทนาการ เช่น ท่องเที่ยว ฟิตเนส และ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับความงามเช่น เครื่องสำอาง เครื่องบำรุงผิว เครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า รองเท้า เป็นต้น

ตารางที่ 7 รายได้หลังเกษียณต่อเดือนของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

รายได้หลังเกษียณต่อเดือน	จำนวน (คน)
20,000	2
30,000	6
40,000	8
50,000	10
60,000	6
70,000	4
80,000	7
100,000	1
200,000	1

Min = 20,000 Max = 200,000 Mean = 56,000 S.D. = 28,850

จากตารางที่ 7 รายได้หลังเกษียณของอาจารย์อยู่ระหว่าง 20,000-200,000 บาทต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยเป็น 56,400 บาท และ S.D. = 28,850 บาท ส่วนใหญ่จำนวน มีรายได้หลังเกษียณ 50,000 บาท รองลงมาคือ 40,000 บาท และ 60,000 บาทตามลำดับ

ตารางที่ 8 แหล่งที่มาของรายได้หลังเกษียณของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

แหล่งที่มาของรายได้หลังเกษียณ	จำนวน* (คน)	ร้อยละ*
ดอกเบี้ยรับ	26	55.3
ค่าเช่า	17	36.2
เงินปันผล	16	34.0
ค่าสอนพิเศษ	14	29.8
ค่าสอบบัญชี ทำบัญชี	10	21.3
ขายของออนไลน์	4	8.6
อื่นๆ ได้แก่ รับจ้างอิสระ เป็นที่ปรึกษา เบี้ยประชุม ไรด์	7	15.0

* ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ หรือเลือกที่จะไม่ตอบ

จากตารางที่ 8 อาจารย์ส่วนใหญ่ มีรายได้หลังเกษียณ เป็นดอกเบี้ยรับ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 รองลงมาคือ ค่าเช่า จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 เงินปันผล จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 ค่าสอนพิเศษ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 ค่าสอบบัญชี ทำบัญชี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 ขายของออนไลน์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 และอื่นๆ ได้แก่ รับจ้างอิสระ เป็นที่ปรึกษา รับเบี้ยประชุม หรือเป็นไรด์ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0

สรุปผลการวิจัย

1. การวางแผนทางการเงินก่อนเกษียณ

อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 44.7 มีการวางแผนการเตรียมตัวก่อนเกษียณเมื่อเหลืออายุงาน 1-10 ปี รองลงมาวางแผนเมื่อเหลืออายุงาน 11-20 ปี ส่วนใหญ่คิดว่ารายได้ภายหลังจากการเกษียณเพียงพอต่อรายจ่าย จำนวนร้อยละ 57.4 และไม่เพียงพอจำนวนร้อยละ 42.6 ก่อนเกษียณอายุอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 46.8 มีรายได้ต่อเดือนประมาณ 30,000-35,000 บาท รองลงมาคือ มากกว่า 40,000 บาท จำนวนร้อยละ 38.3 และน้อยกว่า 30,000 บาท จำนวนร้อยละ 14.9 อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.9 มีรายได้เสริมจากแหล่งอื่นอีก และไม่มีรายได้เสริมจากแหล่งอื่นอีก จำนวนร้อยละ 19.1 ภายหลังจากการเกษียณอายุ หาก

รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 72.3 จะมีวิธีการแก้ปัญหาโดยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น รองลงมาคือ หารายได้ให้มากขึ้นจำนวนร้อยละ 68.1 ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย จำนวนร้อยละ 23.4 กู้เงินจากสถาบันการเงินและอื่นๆ จำนวนร้อยละ 6.4

การวางแผนทางการเงินอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.7 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ Internet รองลงมาคือโทรทัศน์ และอื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสารหรือนิตยสาร ป้าย โฆษณา และวิทยุ ปัจจุบันติดตามข่าวสารด้านเศรษฐกิจ การเงิน การตลาด และการลงทุน 2-3 วันต่อสัปดาห์ รองลงมาคือ การติดตามข่าวสารทุกวัน ส่วนใหญ่ ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับตลาดหุ้น รองลงมาเป็นข่าวเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ราคาทองคำ และราคาที่ดิน

อาจารย์ส่วนใหญ่วางแผนทางการเงินเพื่อใช้จ่ายหลังการเกษียณอายุ โดยการลงทุน และการออมในรูปแบบ เงินฝากธนาคาร รองลงมาคือ ลงทุนในกองทุนรวม ลงทุนซื้ออสังหาริมทรัพย์ เช่น คอนโดมิเนียม ตึกแถว หรือทาวเฮาส์ หุ้นสหกรณ์ ซื้อทองคำ หุ้นกู้ และการลงทุนซื้อที่ดิน

ถ้าอาจารย์เกษียณอายุ 60 ปี และมีชีวิตอยู่ถึงอายุ 90 ปีส่วนใหญ่ร้อยละ 38.3 คิดว่า ควรจะมีเงินเก็บก่อนเกษียณ ปีละไม่ต่ำกว่า 200,000 บาท (30 ปี = 6,000,000 บาท) รองลงมาคือ จำนวนร้อยละ 29.8 ควรจะมีเงินเก็บปีละไม่ต่ำกว่า 150,000 บาท (30 ปี = 4,500,000 บาท) ร้อยละ 25.5 ควรจะมีเงินเก็บปีละไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท (30 ปี = 3,000,000 บาท) ปัจจุบันอาจารย์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.2 มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เหลือร้อยละ 29.8 มีรายได้ไม่เพียงพอ

นอกจากงานสอนหนังสือในฐานะเป็นอาจารย์แล้ว ส่วนใหญ่ร้อยละ 29.8 มีรายได้พิเศษจากการทำงาน เป็นอาจารย์พิเศษสอนมหาวิทยาลัยเอกชนอื่น รองลงมาร้อยละ 27.7 รับจ้างทำของในงานบริการต่างๆ ร้อยละ 21.3 บริการขายของในอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 17.0 รับสอนบัญชี ร้อยละ 14.9 รับทำบัญชี ร้อยละ 10.6 เป็นที่ปรึกษาวิชาชีพ อื่น ๆ เช่น ล่าม นายหน้าที่ดิน ค่าขายทั่วไป ค่าเช่ารับ ดอกเบี้ย รับสอนโยคะ คิดเป็นร้อยละ 10.50

2. การคาดการณ์อาชีพและรายได้หลังเกษียณ

การคาดการณ์รายการเกี่ยวกับรายได้หลังเกษียณอยู่ระหว่าง 20,000-200,000 บาทต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยเป็น 56,400 บาท รายการที่มีค่าเฉลี่ย 2 ลำดับสูงสุด คือ รายได้จากการทำงานที่ปรึกษาในบริษัทเอกชน และ เงินปันผล รองลงมาเรียงลำดับคือ ค่าสอนพิเศษ ค่าสอนบัญชี ทำบัญชี ขายของออนไลน์ อื่นๆ ได้แก่ รับจ้างอิสระ เป็นที่ปรึกษา เบี้ยประชุม และการเป็นไกด์นำเที่ยว

การคาดการณ์ค่าใช้จ่ายหลังเกษียณ 2 ลำดับสูงสุด คือ ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายประจำที่จำเป็น เช่น ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่าไฟ ค่าน้ำ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเรียงลำดับคือ ค่าเบี้ยประกันภัยต่างๆ เช่น ประกันชีวิต ค่าเลี้ยงดูบุคคลในปกครอง (บุตรหลาน) การผ่อนทรัพย์สิน บัตรเครดิต

อาหารเสริม ค่าใช้จ่ายทางสังคม สันทนการท่งเทียว ฟิตเนส และ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับความงาม เช่น เครื่องสำอาง เครื่องบำรุงผิว เครื่องแต่งกาย เป็นต้น

อภิปรายผล

1. การวางแผนทางการเงินก่อนเกษียณและหลังเกษียณ จากการวิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 44.7 มีการวางแผนการเตรียมตัวก่อนเกษียณเมื่อเหลืออายุงาน 1-10 ปี การวางแผนทางการเงิน อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.7 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ Internet อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.6 วางแผนทางการเงินเพื่อใช้จ่ายหลังการเกษียณอายุ โดยการลงทุน และการออมในรูปแบบ เงินฝาก ธนาคาร รองลงมาคือ จำนวนร้อยละ 48.9 เป็นการลงทุนในกองทุนรวม แสดงว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ Internet รู้จักที่จะใช้สื่อที่ทันสมัยและเป็นเครื่องมือสื่อสารที่เป็นที่นิยม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นลินี ศรีวิลาส และคณะ (2560) ที่ศึกษาพฤติกรรมการลงทุนของผู้สูงอายุในการเข้าถึงและใช้งาน อินเทอร์เน็ต ในด้านธุรกิจการลงทุน สุขภาพ บันทึกลง มีเข้าถึงแต่ไม่ต้องการการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง ดังนั้น อาจารย์ส่วนใหญ่ จึงเลือกที่จะวางแผนทางการเงินในรูปแบบการฝากเงินธนาคาร และการลงทุนในกองทุนรวม จำนวนร้อยละ 34.0 เป็นการลงทุนซื้อคอนโดมิเนียม ตึกแถว หรือทาวเฮาส์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิศ หัตถการุณย์ (2548) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการลงทุนในหลักทรัพย์ ของนักลงทุนสูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าอยากมีความเสี่ยงน้อยและผลตอบแทนไม่ต้อง สูงมาก ควรจะ รู้จักจังหวะลงทุน เพราะการรู้และเข้าใจเกี่ยวกับ ปัจจัยต่างๆ และวัตถุประสงค์การลงทุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐสุภาวรี ศรีวิวัฒนไชย (2563) ที่กล่าวถึงการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลเพื่อวัยเกษียณอายุของพนักงาน บริษัทหลักทรัพย์ เอเชีย พลัส จำกัด มีการออม และการลงทุนอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับมีวินัยในการใช้จ่ายเงินที่ ดีจะทำให้เงินออม เพิ่มขึ้น เช่น การฝากเงินธนาคาร ดังนั้น เมื่อถึงวัยเกษียณก็จะได้รับผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยรับ หากลงทุนในกองทุนก็ได้รับผลตอบแทน ในรูปของเงินปันผลรับหรือรายได้จากสินทรัพย์เพื่อการลงทุน โดยการผ่านการวางแผนทางการเงินอย่างรอบคอบ ทำให้มีอิสรภาพทางการเงินและมีศักยภาพพร้อมที่จะช่วยเหลือตัวเองและได้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสตลอดจนสังคมโดยไม่เป็นภาระแก่ลูกหลานหรือคนในครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับการลงทุนอย่างยั่งยืน (Sustainable Investment) ซึ่งเป็นการลงทุนที่ไม่เพียงแต่มุ่งเน้นด้านการเติบโตทางผลตอบแทน แต่ยังเลือกลงทุนที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจเพื่อความยั่งยืน

2. การคาดการณ์เกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายหลังเกษียณ จากการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์ จากการทำมาตราประมาณค่า 5 ระดับ รายการที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากสูงสุด คือ เป็นรายได้จากการเป็นที่ปรึกษาในบริษัทเอกชน รายได้จากเงินปันผล ค่าสอนพิเศษ รับจ้างบริการ ทั้งนี้เนื่องจาก

อาจารย์คณะบริหารธุรกิจจะมีความรู้เรื่องการเงินการลงทุน เป็นที่เชื่อถือของบริษัทเอกชนต่างๆ และมีการลงทุนในกองทุนรวม อาจารย์จึงคาดการณ์ว่าจะมีรายได้หลังเกษียณจากการเป็นที่ปรึกษาในบริษัทเอกชน รายได้จากเงินปันผลเป็น 2 ลำดับแรก นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2557) ได้กล่าวถึงการเป็นปรึกษาบริษัท เป็นอาชีพลำดับแรก ที่ผู้เกษียณอายุใช้เป็นอาชีพเสริมที่โดดเด่นและสร้างรายได้ รองลงมาคือ การเป็นนักลงทุนที่มีหลักการวิเคราะห์ที่สามารถสร้างกำไรจากส่วนต่างราคา หรือมีรายได้จากการรับเงินปันผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมนา นุปผา ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์ และพัฒน์ พัฒนรังสรรค์ (2560) ที่กล่าวถึง การเป็นปรึกษาบริษัท ผู้ชำนาญการพิเศษ เป็นอาชีพหลังเกษียณลำดับต้นๆ เนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ที่จำเป็นต้องมีทั้งประสบการณ์และความน่าเชื่อถืออีกด้วย จึงพบว่าหลายๆ บริษัท มักจะเชิญคนวัยเกษียณกลับมาเป็นที่ปรึกษา ช่วยบริษัทตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ส่วนอาชีพอาจารย์ วิทยากรพิเศษ หรือนักฝึกอบรม เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยคลังความรู้ที่เก็บสะสมมาทั้งชีวิต ถ้าจะปล่อยให้สูญหายไปประโยชน์ ควรนำไปแบ่งปันให้คนรุ่นหลัง จึงเห็นได้ว่ามีคนวัยเกษียณจำนวนมากที่ผันตัวมาเป็นอาจารย์ หรือวิทยากรพิเศษต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ ประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าต่างๆ ให้คนรุ่นใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. อาจารย์คณะบริหารธุรกิจจะต้องทำการวางแผนทางการเงินตั้งแต่เริ่มทำงานใหม่ๆ ไม่ควรวางแผนเมื่อใกล้เกษียณเกินไป จากงานวิจัยนี้พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่วางแผนเตรียมตัวเมื่อเหลืออายุงานเพียงไม่กี่ปี
2. เรื่องการออมของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ ควรกระจายการออมไปหลายๆ ทาง ไม่ควรมุ่งเน้นที่เงินฝากธนาคารเพียงอย่างเดียว แต่ควรกระจายเงินออมไปลงทุนในทรัพย์สินที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าดอกเบี้ยจากเงินฝากธนาคาร
3. อาจารย์ควรมีรายได้เสริมที่มีส่วนเสริมกับอาชีพการสอน เช่น การเขียนตำรา การทำงานวิจัย การเป็นที่ปรึกษาด้านบริหารธุรกิจ การเป็นวิทยากร เป็นต้น เนื่องจากผลการวิจัยนี้อาจารย์ส่วนหนึ่งประมาณร้อยละ 30 มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย
4. อาจารย์ควรติดตามโครงการที่รัฐจัดตั้งขึ้นมาเพื่อผู้สูงอายุ คือ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการออมเงินตั้งแต่ยังไม่เกษียณ ทั้งนี้จะทำให้อาจารย์ที่เกษียณมีเงินก้อนที่เกิดจากการออมระยะยาว อย่างไรก็ตามสำหรับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกองทุนที่นายจ้างและลูกจ้างร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ลูกจ้างมีเงินออมไว้ใช้ยามเกษียณนั้น อาจารย์ควรศึกษาวิธีการจัดการกองทุนก้อนนี้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สามารถแปลงเป็นกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF: Retirement Mutual Fund) ซึ่งกองทุนดังกล่าว ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้

บรรณานุกรม

- ณัฐฐาวารี ศรีวัฒนไชย. (2563). การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลเพื่อวัยเกษียณอายุของพนักงาน บริษัท
หลักทรัพย์ เอเชีย พลัส จำกัด. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการเงินและการ
ธนาคาร, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นลินี ศรีวิลาศ และ ปริญา หุ่นโพธิ์. (2560). พฤติกรรมการเข้าถึงและการใช้งานอินเทอร์เน็ตของกลุ่ม
ผู้สูงอายุ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 ในหัวข้อ ราชมงคลสร้างสรรค์กับนวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0
ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วันที่ 7-9 สิงหาคม 2560.
- นิติศ หัตถการุณย์. (2548). พฤติกรรมการลงทุนในหลักทรัพย์ของนักลงทุนประเภทบุคคลในเขต
กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด, มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ.
- เพ็ญประภา เบญจวรรณ. (2558). การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุ. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาส
ราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2(1), 82-92.
- ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน สถาบันกองทุนเพื่อพัฒนาตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2553). หลักสูตรวางแผนการเงิน: ชุดวิชาที่ 4 การวางแผนเพื่อวัยเกษียณ. กรุงเทพฯ: ศูนย์
ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน สถาบันกองทุนเพื่อพัฒนาตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่ง
ประเทศไทย.
- สุชาดา สะวะพรหม. (2558). การให้คุณค่า และลักษณะการออมเงินของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการ
ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาอาคารซิลิลิคเฮาส์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุมนา บุปผา ศรีอร สมบูรณ์ทรัพย์ และพัฒน์ พัฒนรังสรรค์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนทาง
การเงินของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม,
7(3), 115-124.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2557). การสร้างความมั่นคงทางการเงิน
หลังเกษียณให้คนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ). (2563). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ).
- United Nations. (2010). *World Population Prospects*. New York: Department of Economic and
Social Affairs, Population Division, United Nations.